

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

**Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки
Кафедра управління та бізнес-адміністрування**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни
«ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»**

Методичні рекомендації до семінарських занять здобувачів третього освітньо-наукового рівня підготовки доктора філософії (Phd) спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування з дисципліни «Правові аспекти публічного управління». Івано-Франківськ: ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”, 2021. – 15 с.

Підготовлено Нагорняком М. М., д. політ. н., професор, професор кафедри управління та бізнес-адміністрування, директор Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки

Затверджено на засіданні кафедри (протокол № 1 від 27 серпня 2021 р.)

Методичні рекомендації містять пояснення змісту, форми проведення та методики підготовки до семінарських занять з дисципліни «Правові аспекти публічного управління», план семінарських занять, методичні вказівки, основні питання та питання до обговорення, а також список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Заплановані результати

Метою викладання навчальної дисципліни «Правові аспекти публічного управління» є формування компетентностей та нових цілісних знань про правові аспекти публічного управління для вирішення конкретних питань з юриспруденції та в сфері публічного управління та адміністрування суспільними процесами та відносинами в Україні для формування та вироблення вмінь, які застосуватимуться в межах правового поля України при реалізації процесуально-процедурної моделі поведінки.

Основними **цілями** вивчення дисципліни «Правові аспекти публічного управління» є засвоєння здобувачами навчального матеріалу стосовно:

- сутності та особливостей державної політики;
- механізму формування і реалізації державної політики;
- особливостей процесу політичного розвитку;
- публічного управління у сферах суспільного життя;
- реалізації державної кадрової політики;
- ключових засад публічного управління в Україні;
- інституційного забезпечення формування та реалізації державної політики;
- досвіду країн світу з питань публічного управління.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії такими **компетентностями**:

1. Здатність організувати та проводити навчальний процес у вищій школі, розробляти методичне забезпечення навчального процесу у галузі публічного управління та адміністрування.

2. Здатність науково обґрунтовувати, розробляти та здійснювати експертизу нормативно-правових актів, аналітичних довідок, пропозицій, доповідей.

3. Здатність формувати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку системи публічного управління на загальнодержавному, регіональному, місцевому та на рівні організації.

4. Здатність розробляти та проводити комунікативні заходи задля забезпечення громадської підтримки прийняття управлінських рішень на всіх рівнях публічного управління та адміністрування.

5. Здатність формувати нові підходи та адаптувати кращі практики (в т.ч. із зарубіжної практики) електронного урядування та електронної демократії до потреб сталого розвитку.

6. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.

За результатами викладання навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії передбачені наступні **програмні результати навчання:**

1. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування.

2. Уміти визначати, оцінювати й обґрунтовувати пріоритетні напрями стратегічного сталого розвитку на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

3. Уміти розробляти нові підходи та адаптувати кращі практики електронного урядування та електронної демократії до потреб сталого розвитку.

4. Уміти готувати проєктні запити на фінансування наукових досліджень, розробляти програмні документи (стратегії, програми, концепції) виходячи із аналізу зарубіжного досвіду, оцінки правового і ресурсного забезпечення та добору адекватних механізмів розвитку публічного управління та адміністрування.

5. Уміти розробляти проєкти законодавчих та нормативних актів, передбачаючи правові та соціально-економічні ризики та наслідки запроваджених правових норм.

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Конституційні засади державного управління.

1. Загальні принципи державного управління у Конституції України.
2. Засади державного управління.
3. Регламентація суб'єкт-об'єктного складу державного управління.
4. Компоненти законності. Широке та вузьке розуміння законності у публічному управлінні.
5. Законність як принцип у публічному управлінні.
6. Законність як правовий режим у публічному управлінні.
7. Законність як метод публічного управління.
8. Форми законності у публічному управлінні.
9. Гарантії законності.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність державного управління?
2. Які основні риси державного управління?
3. Охарактеризуйте організаційні принципи функціонування апарату державного управління.

4. Охарактеризуйте конституційні принципи державного управління в Україні.
5. Розкрийте зміст конституційних принципів (демократизму, поділу влади, законності, верховенства права) у державному управлінні.
6. Як регламентуються управлінські зв'язки в Конституції України?
7. На чому ґрунтується та як відбивається на практиці пряма дія норм Конституції?
8. Яка роль Конституційних норм для публічного адміністрування?
9. Які нормативно-правові акти регулюють державне управління?
10. Охарактеризуйте соціальний механізм формування і реалізації державного управління.
11. Які існують прямі та зворотні зв'язки в системі державного управління?
12. Охарактеризуйте багатогранність, як умову стійкості та динамічності системи державного управління.
13. Охарактеризуйте наукові основи державного управління.
14. Розкрийте зміст поняття “законність”.
15. Які складові компоненти законності?
16. Охарактеризуйте законність як принцип, режим та метод публічного управління.
17. Назвіть імперативи принципу законності в публічному управлінні.
18. Розкрийте зміст поняття “гарантії законності”.
19. У чому полягає реальна і формальна законність?
20. Які існують форми законності у публічному управлінні?
21. В чому полягає різниця вимог законності до органів публічної влади та пересічних громадян?
22. Які існують особливості дотримання законності при наданні органами публічної влади адміністративних послуг?
23. Які законні шляхи подолання конфлікту інтересів?
24. Які вимоги висуваються, з точки зору законності, до локальних нормативно-правових актів органів публічного адміністрування?
25. Які вимоги висуваються, з точки зору законності, до індивідуальних актів-рішень органів публічного адміністрування?

Література

1. Рабинович П. Конституційний принцип верховенства права // Юридический вестник. – 1997., - № 3.
2. Селиванов В. Методологічні проблеми запровадження конституційних принципів „верховенства права” і „верховенства закону”// Право України. – 1997. - № 6.
3. Козюбра М. Принцип верховенства права і верховенства Конституції: співвідношення // В зб.: Конституційне будівництво в Україні: теорія та практика. Ужгород. „Закарпаття”, 2000.
4. Коваленко А. А. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні: питання теорії та практики. — К.: Вид-во “Довіра”, 1997. — 131 с.
5. Колпаков В. К. Адміністративне право України. — К: Юрінком Інтер, 2001. — 752 с.
6. Конституція України //ВВР України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

7. Кравченко В. В., Пітиик М. В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні (основи муніципального права): Навч. посіб. — К.: “Арарат-Центр”, 2001. — 176 с.
8. Делія Ю. В. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії та практики. — Донецьк, 2004. — 280 с.
9. Журавський В. С., Серьогін В. О., Ярмиш Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. — К: Концерн “Видавничий дім “Ін Юре”, 2003. — 672 с.
10. Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства. - Х.: Одиссей, 2006. — 352 с.
11. Головатий С. „Верховенство закону” versus „верховенство права”: філологічна помилка, професійна недбалість чи науковий догматизм?// Вісник Академії правових наук України: 2003, № 2-3.
12. Козюбра М. Правовий закон: проблема критеріїв // Вісник Академії правових наук України, 2003, № 2-3.
13. Принцип верховенства права в діяльності держави та в адміністративному праві.. К., 2008
14. Таманага Браян. Верховенство права. Історія. Політика. Теорія.. К., 2007.
15. Горбунова Л.М. Принцип законності у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2008.
16. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: У 2-х т. / За заг. ред. Р.О. Куйбіди. – К.: Книги для бізнесу, 2007.
17. Андрійко О. Ф. Поняття і система засобів забезпечення законності у державному управлінні / О. Ф. Андрійко // Адміні - стративне право України. Академічний курс: підруч.: у 2 т. / Ред. колегія: В. Б. Авер`янов (голова). – К.: Юридична думка, 2004. – Т. 1. Загальна частина. – 2004. – С. 347.
18. Гаращук В. М. Законність у сфері державного управління / В. М. Гаращук // Адміністративне право України: підручник / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю. П. Битяк. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 238.
19. Самохвалов В.В. Законність і справедливість: теоретико-правові та методологічні проблеми співвідношення і взаємодії у сфері права: дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2006. 210 с.
20. Адміністративне право України: Підручник / За ред. проф. Ю. П. Битяка. — Харків: Право, 2000. — 377 с.

Тема 2. Характеристика нормативно-правової системи публічного управління.

1. Нормативно-правові акти публічного управління.
2. Класифікація нормативно-правових актів.
3. Види законів.
4. Властивості підзаконних нормативно-правових актів.
5. Вимоги, що ставляться до нормативно-правових актів.

6. Демократичні орієнтири розвитку держави.
7. Критерії якості й ефективності публічного управління.
8. Напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення публічного управління.

Питання для обговорення:

1. Сформулюйте визначення поняття нормативно-правового акта державного управління.
2. Наведіть класифікацію нормативно-правових актів державного управління.
3. Охарактеризуйте нормативні правові акти публічного управління.
4. Які види підзаконних нормативно-правових актів публічного управління Ви знаєте?
5. Охарактеризуйте властивості підзаконних нормативно-правових актів. Які вимоги ставляться до актів публічного управління?
6. Охарактеризуйте дію актів публічного управління.
7. Яке призначення адміністративних договорів у сфері публічного управління?
8. Охарактеризуйте контрольні функції держави та громадянського суспільства в системі нормативно-правових актів.
9. Які правила оформлення та структура нормативно-правових актів публічної адміністрації?
10. Які є стадії процедури прийняття нормативно-правових актів публічної адміністрації?
11. Охарактеризуйте процедуру оприлюднення та набрання чинності нормативно-правового акту публічної адміністрації.
12. Що таке дефектність нормативно-правового акту публічної адміністрації?
13. Які основні напрями державної політики у сфері публічного управління та механізми припинення?
14. Охарактеризувати світову практику нормативно-правового забезпечення публічного управління.
15. Які демократичні орієнтири розвитку держави?
16. Які існують критерії якості й ефективності державного управління?
17. Яким є сучасний демократичний стандарт відносин між людиною і публічною владою?
18. Наведіть загальну характеристику проблемних питань практичної реалізації якісного публічного управління.
19. Охарактеризуйте сучасне нормативно-правове забезпечення розвитку демократичних засад інституту державної служби, його проблеми та перспективи.
20. Як удосконалити нормативно-правове забезпечення економічної спроможності держави?
21. Які шляхи підвищення потенціалу нормативно-правового забезпечення судового захисту прав і свобод громадян?
22. Охарактеризувати напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення державного управління.
23. Які шляхи удосконалення законодавчих положень щодо прав, обов'язків та повноважень службовців органів публічної влади?

24. Охарактеризуйте зміст політичних, цивільних та трудових прав службовців органів публічної влади, проблеми їх реалізації.
25. Які проблеми реалізації прав службовців органів публічної влади в сфері суспільної свободи?
26. Які шляхи удосконалення законодавчих положень щодо відповідальності службовців органів публічної влади (вимоги, заборони, обмеження тощо)?

Література

1. Адміністративне право України. Академічний курс. У двох томах. Том 1. Загальна частина. К.: Юридична думка, 2004. 584 с.
2. Адміністративне право України: навч. посіб. / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла-Тіунова, К.В. Бондаренко, О.В. Тодощак. 8-е вид. доп. і перер. Одеса : Фенікс, 2015. 354 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
4. Загальне адміністративне право : підручник / [Гриценко І. С., Мельник Р. С., Пухтецька А. А. та інші]; за заг. ред. І. С. Гриценка. К. : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
5. Картузова І. О., Осадчий А. Ю. Адміністративно-процедурне право: навч.-метод. посібник / Одеська національна юридична академія. О.: Юридична література, 2008. 288 с.
6. Ківалов С.В. Понятійно-термінологічна характеристика публічного адміністрування. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. № 6. С. 98-106.
7. Клімова С. Види нормативних актів управління у сфері публічних фінансів. Підприємство, господарство та право. 2016. № 11. С. 126-130.
8. Колпаков В. Правові акти державного управління: поняття, властивості, види. Підприємство, господарство та право. 2003. № 3. С. 105-108.
9. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
10. Куценко І.В. Сучасний стан та перспективи розвитку підзаконних актів в Україні. Держава і право. 2007. Вип.38. С.116-123.
11. Лавренова О.І. Правовая природа актов управления государственных служб. *Leges si viata*. 2013. № 12. С. 142-145.
12. Мандюк О. О. Класифікація індивідуальних адміністративних актів. Митна справа. 2015. № 2(98), частина 2, книга 2. С. 159–165.
13. Мандюк О.О. Поняття та підстави припинення дії індивідуальних адміністративних актів. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. № 3. С. 158-161.
14. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право : навч. посібник / За заг. редакцією Р.С. Мельника. К.: Ваіте, 2014. 376 с.
15. Рой О.В. Поняття нормативно-правового акту як предмету публічноправового спору. Часопис Київського університету права. 2016. №

4. С. 121–125.
- 16.Рябченко Я. С. Оскарження нормативно-правових актів в адміністративному судочинстві: монографія / Я. С. Рябченко; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». Х. : ФІНН, 2011. 136 с.
 - 17.Тимощук В.П. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії: монографія. К.: Конус-Ю, 2010.
 - 18.Толстик В.А. К вопросу о юридической силе актов, принятых в рамках делигированных нормотворческих полномочий. Юрист. 2001. № 10. С.31-33.
 - 19.Федорук Н.С. Адміністративне право України (загальна частина). Навчальний посібник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2013. 296 с.
 - 20.Фоміч Г. В. Адміністративні процедури у публічній службі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2010. 20 с.
 - 21.Хоменко В.О. Юридичні акти органів місцевого самоврядування. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 6-1. С. 115-118.
 - 22.Шамсутдінов О., Стрипко М. Концепція проекту нормативно-правового акта: поняття та сутність. Вісник Академії правових наук України. 2007. №1(48). С.55-58.
 - 23.Слобожан О. В. Сучасний стан розвитку юридичних служб органів місцевого самоврядування: оцінки експертного середовища / О. В. Слобожан // Організованість як ефективність державного управління : зб. наук. пр. ДодУУ. – Донецьк : ДонДУУ, 2010. – Вип. 168. – ч. 2. – С. 198–214.
 - 24.Правове забезпечення державного управління і державної служби: Навч. посіб. — Чернівці: Прут, 2003. — 108 с.
 - 25.Гончарук Н.Г., Прудіус Л.В. Модернізація державної служби та управління людськими ресурсами в Україні. Аспекти публічного правління. 2018. № 1–2. Т. 6. С. 42–51.
 - 26.Лозицька І.О. Адаптація європейського досвіду як основа реформ у національній системі місцевого самоврядування. Visegrad. № 6. 2016. Р. 2. URL: http://vjhr.sk/archive/2016_6/part_2/17.pdf.
 - 27.Про адміністративну процедуру : Проект Закону від 28 грудня 2018 р. № 9456. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65307.
 - 28.Реформування професійного навчання державних службовців в Україні: проблеми та перспективи : монографія / С.М. Серьогін, Є.І. Бородін, Н.А. Липовська та ін. Київ : НАДУ, 2013. 112 с.
 - 29.Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. С. Г. Серьогіної. — Х.: Право, 2005. — 256 с.
 - 30.Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Моногр. / Кол. авт; За заг. ред. проф. О. Ю. Оболенського. — Хмельницький: “Поділля”, 1999. — 570 с.
 - 31.Іванова Т. В. Організація місцевого самоврядування в Україні: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2005. — 112 с.
 - 32.Круш П. В. Муніципальне управління: Навч. посіб. / П. В. Круші, О. О. Кожемяченко. — К.: ЦНЛ, 2006. — 168 с.
 - 33.Куколевська Ж. Д. Правові основи місцевого самоврядування: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2006. - 166 с.

34. Малиновський В. Я. Державне управління: Навч. посіб. — К.: Аттіка, 2003. — 575 с.

Тема 3. Планування нормотворчої діяльності.

1. Управління нормотворчістю.
2. Компоненти нормотворчості.
3. Комплексний план нормотворчості.
4. Підвищення ефективності нормотворчості.
5. Форми документів при плануванні.
6. Поширені форми планування нормотворчості.

Питання для обговорення:

1. Що розуміють під нормотворчістю? Яку роль вона відіграє в державному управлінні?
2. Які функції нормотворчої діяльності?
3. Наведіть та охарактеризуйте основні принципи нормотворчого процесу.
4. Які організаційні заходи мають супроводжувати планування нормотворчості?
5. Охарактеризувати комплексний план нормотворчості.
6. Які є види та компоненти нормотворчої діяльності?
7. Охарактеризувати правове регулювання нормотворчої діяльності різних видів.
8. Охарактеризувати поширені форми планування нормотворчої діяльності.
9. Які шляхи підвищення ефективності нормотворчості?
10. Які існують форми документів при плануванні?
11. Охарактеризувати процедуру планування нормотворчої діяльності.

Література

1. Риндюк В. І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. І. Риндюк. — К. : КНЕУ, 2009. — 162, [6] с.
2. Батанов О. Питання розробки та прийняття статуту територіальної громади // Юридичний журнал. — 2004. — № 3.
3. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины: Учеб. пособие. — Х.: Эспада, 2001. — 287 с.
4. Корнієнко М. Статут територіальної громади: яким він може бути? // Муніципальний рух в Україні: новий етап розвитку: Матеріали VII Всеукраїнських муніципальних слухань «Муніципальний рух в Україні — 10 років розвитку» (6-8 вересня 2001 р., м. Бердянськ). — К.: Логос, 2002. — С. 271—277.
5. Кравчук В. М. Корпоративне право: Науково-практ. коментар законодавства та судової практики. — К. : Істина, 2005. — 720 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник: Пер. з рос. - Харків: Консул, 2001. — 656 с.
7. Теорія держави і права: Навч. посіб. / За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В.

- Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 288 с.
8. Баймуратов М. О., Григор'єв В. А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення і розвитку в Україні: Моногр. — Одеса: Юрид. л-ра, 2003. — 248 с.
 9. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики. — К.: Вид-во НАДУ, 2000. - 328 с.
 10. Батанов О. В. Територіальна громада — основа місцевого самоврядування в Україні: Моногр. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Ко-рецького НАН України, 2001. — 260 с.
 11. Борденюк В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні // Вісн. УАДУ при Президентові України. — 1996. — №3.
 12. Державне управління в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. д-ра юрид. 13 наук, проф. В. Б. Авер'янова. — К., 1999. — 266 с.
 13. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. С. Г. Серьогіної. — Х.: Право, 2005. — 256 с.

Тема 4. Розвиток проблемно-орієнтованих нормативно-правових баз.

1. Проблемно-орієнтовані нормативно-правові бази.
2. Типова методико-технологічна схема.
3. Метод “виявлення відхилень у правовому регулюванні”.
4. Метод структурного моделювання.
5. Метод “інтеграції дерева цілей і поля діяльності об'єкта управління”.
6. Ситуаційно-діяльнісний аналіз.
7. Методи колективних експертних оцінок.
8. Системно-правовий аналіз.
9. Концепція необхідного та достатнього складу нормативно-правових баз.
10. Визначення необхідного рівня забезпеченості нормативно-правовими актами.
11. Концепція розроблення одного закону.
12. Ефективне правозастосування.

Питання для обговорення:

1. Що являють собою проблемно-орієнтовані нормативно-правові бази?
2. Охарактеризуйте схему та окремі етапи формування і оновлення проблемно-орієнтованих нормативно-правових баз.
3. У чому полягає сутність методу “виявлення відхилень у правовому регулюванні”?
4. Як виявити прогалини в чинному правовому полі певної діяльності та визначити, на якому рівні ієрархії правових актів вони існують?
5. Як виявити невідповідності та суперечності між реальною практикою у певній діяльності та її чинним правовим забезпеченням?
6. Яким чином здійснюється гармонізація правового регулювання у певній сфері діяльності з правовим полем інших країн світу та України?

7. Охарактеризувати типові методико-технологічні схеми моделювання нормативно-правових баз.
8. Охарактеризувати ситуаційно-діяльнісний та системно-правовий аналіз нормативно-правових баз.
9. Охарактеризувати концепції необхідного та достатнього складу нормативно-правових баз.
10. Які напрями подальшого вдосконалення та розвитку проблемно-орієнтованих нормативно-правових баз?
11. Охарактеризувати необхідний рівень забезпеченості певної сфери діяльності нормативно-правовими актами.

Література

1. Іванова Т. В. Організація місцевого самоврядування в Україні: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2005. — 112 с.
2. Коваль Л. Адміністративне право України: Курс лекцій. — К.: Вентурі, 1997. — 154 с.
3. Круш П. В. Муніципальне управління: Навч. посіб. / П. В. Крупі, О. О. Кожемяченко. — К.: ЦНЛ, 2006. — 168 с.
4. Куколевська Ж. Д. Правові основи місцевого самоврядування: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2006. - 166 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова) та ін. - К. : Юрид. думка, 2004. - Т. 1 : Загальна частина. - 584 с.
6. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова) та ін. - Т. 1 : Загальна частина. - К. : Юрид. думка, 2005. - Т. 2 : Особлива частина. - 624 с.
7. Адміністративне право України: основні поняття : навч. посіб. / за заг. ред. І. П. Голосніченка. - К. : ГАН, 2005. - 232 с.
8. Бакуменко В. Д. Державне управління : курс лекцій / В. Д. Бакуменко, Д. І. Дзвінчук, О. С. Поважний. - Івано-Франківськ : Місто НВ, 2011. - 536 с.
9. Державне управління : підручник : у 2 т. / ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін. - К. : Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. - Т. 1. - 564 с.
10. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. - К. : НАДУ, 2011. - Т. 1 : Теорія державного управління. - 2011. - 748 с.

Тема 5. Інституціоналізація морального впливу на публічне управління.

1. Визначення і значення моралі.
2. Етика державної служби як професійна етика.
3. Етичний кодекс державної служби.
4. Етика управління як наука про управління.
5. Професійна честь і гідність як ключові категорії.
6. Визначення правової (юридичної) відповідальності.
7. Види правової відповідальності.
8. Персональна відповідальність.
9. Правова відповідальність державних службовців.

Питання для обговорення:

1. Визначити сутність поняття моралі, професійної етики у державній службі.
2. У чому полягає специфіка етики державного службовця?
3. Охарактеризуйте професійний обов'язок як моральну категорію.
4. Охарактеризуйте процес інституціоналізації морального впливу на публічне управління.
5. Розкрийте сутність професійної місії представників державного управління, базових цінностей і принципів етики публічного управління.
6. Назвіть основні етичні стандарти поведінки в публічному управлінні.
7. Опишіть механізми підтримки етики в публічному управлінні.
8. Яка роль етичних кодексів представників публічного управління?
9. Розкрити сутність принципів професійної честі і гідності як ключових категорій для службовця у публічному управлінні.
10. Визначити сутність правової (юридичної) відповідальності посадових осіб публічного управління.
11. Охарактеризуйте правову (юридичну) відповідальність та її основні види (перспективну та ретроспективну) в публічному управлінні.
12. Які види правової відповідальності передбачені Законом України «Про державну службу»?
13. Які види правової відповідальності посадових осіб публічного управління передбачені Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»?
14. Який порядок службового розслідування стосовно державного службовця?
15. Які основні підстави для правової відповідальності державних службовців?
16. Які види правопорушень призводять до правової відповідальності?
17. Які види правової відповідальності посадових осіб публічного управління передбачені Кримінальним Кодексом?
18. Які види правової відповідальності глави держави?

Література

1. Гусев В. О. Інституціоналізація публічного управління в мережі. *Modern Tendencies in Business and Public Sector Monograph*. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole. 2016. P. 94–101.
2. Інституціоналізація публічного управління в Україні : наук.-аналіт. доп. / за заг. ред. М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2019. 210 с.
3. Сивак Т. В. Інституціоналізація стратегічних комунікацій в Україні. Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвячена 100-річчю держ. служби в Україні, 25 трав. 2018 р. Київ : НАДУ, 2018. С. 57–59.
4. Закон України «Про державну службу» // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
5. Закон України «Про запобігання корупції» // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
6. Наказ Головного управління державної служби «Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця» // Офіційний вісник України. – 2010. – № 90. – Ст. 211.

7. Денищик О.І. Професійно-кваліфікаційні характеристики державних службовців // Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Моногр. – Хмельницький: Поділля, 1999. – С. 248-275.
8. Оболенський Ю.О. «Державна служба: Навч. посібник». – К.: КНЕУ, 2003. – 344 с.
9. Цветков В.В. Державне управління: Основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). – Х.: Право, 1996. – 164 с.
10. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, І. С. Бондар, В. Г. Горник, В. В. Шпачук. - К. : Ліра-К, 2016. - 200 с.
11. Батанова Н. М. Співвідношення конституційно-правової відповідальності та політичної відповідальності. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 3. С. 24-30.
12. Бобровник С. Специфіка прояву компромісу і конфлікту в межах соціальних інститутів. Право України. 2009. № 12. С. 144-150.
13. Бондарчук І. Особливості конституційно-правової відповідальності громадських організацій та політичних партій в Україні. Юридична Україна. 2009. № 10. С. 28-33.
14. Волинка К. Поділ влади і конституційно-правова відповідальність як гарантії реалізації прав і свобод людини в Україні. Нова політика. 1998. № 4. С. 14-18.
15. Делія Ю. Юридична відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Право України. 2003. № 10. С. 29-32.
16. Єзеров А. Детермінація конституційних конфліктів. Юридична Україна. 2009. № 6. С. 46-49.
17. Єзеров А. Конституційна конфліктологія як перспективна доктринальна концепція. Право України. 2009. № 6. С. 167-170.
18. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні : монографія / А. Єзеров. Одеса : Юридична література, 2008. 240 с.
19. Єзеров А. Конфлікти у конституційно-правовій сфері : проблема найменування та визначення. Право України. 2011. № 5. С. 187-195.
20. Кірмач А. Дисциплінарна відповідальність та службове розслідування щодо державних службовців. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 12 (169). С. 37-41.
21. Клименко О. До проблеми визначення суспільної необхідності як конституційно-правової категорії. Право України. 2011. № 8. С. 282-289.
22. Колісник В. Конституційна реформа в контексті посилення політичної відповідальності. Вісник Академії правових наук України. 2005. № 1. С. 38-44.
23. Колосова Н. М. Конституционная ответственность – самостоятельный вид юридической ответственности. Государство и право. 1997. № 2. С. 86-92.
24. Красникова А. Конституционная ответственность в современном украинском конституционализме. Юридический вестник. 2001. № 2. С. 90-95.
25. Краснов М. А. Ответственность в системе народного представительства. М. : Наука, 1992. 120 с.
26. Кривенко Л. Конституційна відповідальність глави держави. Віче. 2001. № 10. С. 3-18.

27. Кучук А. Конституційно-правова відповідальність: міф чи реальність? Підприємництво, господарство і право. 2006. № 12. С. 26-30.
28. Лук'янець Д. Про класифікаційні ознаки юридичної відповідальності. Право України. 1999. № 7. С. 121-123.

Рекомендовані джерела

1. Верховний Суд України. URL : <http://www.scourt.gov.ua>
2. Вища рада правосуддя. URL : <http://www.vru.gov.ua>
3. Вищий адміністративний суд України. URL : <http://www.vasu.gov.ua>
4. Законодавство України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a>
5. Інститут законодавства Верховної Ради України. URL : <http://instzak.rada.gov.ua>
6. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL : <http://www.icps.com.ua>
7. Міністерство юстиції України. URL : <http://www.minjust.gov.ua>
8. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL : <http://www.president.gov.ua>
9. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL : <http://www.kmu.gov.ua/control>
10. Центр політико-правових реформ. URL : <http://www.pravo.org.ua>